

Landarbejdere? Efter min Mening er der ingen Grund til, at disse Sager mere end alle andre skulle gaa umiddelbart til Højesteret, og jeg skal tilføje, at det kunde ikke gaa an paa Grund af den Arbejdsmaengde, som saa vilde blive tilført Højesteret, der allerede nu vanffelig kan naa at blive færdig med de Sager, der skulle afgøres i Aarets Løb. Skulde Retten saa oven i Købet bebyrdes med en hel Mængde Sager af den Natur, som i mange Tilfælde, da Sagførere slet ikke maa procedere, vilde blive slet procederede og slet oplyste, vilde Retten ikke kunne overkomme dem. Jeg ser ikke, at der efter Forholdene i Tyskland er Grund dertil; thi der skulle disse Sager appelleres til Landretten, som svarer til det, vi kalde Oberretten, og skulde det være Højesteret, maatte det vel der være Oberlandretten, om ikke Rigsretten. Derfor tror jeg rigtignok, at det vilde være rigtigere at vende tilbage til, hvad den ærede Forslagsstiller sagde, var hans første Tanke, nemlig at sætte et bestemt Maximum, en vis Værdi af Sagen, saaledes at i Sager, hvis Værdi laa inden for denne Grænse, skulde Arbejdsrettens Afgørelse være inappellabel, og at de Sager, som oversteg Grænsen, slet ikke kom ind for Arbejdsretterne. Ganske vist kom man saa i Strid med en Overtro, som vi have her til Lands, at enhver nok saa ubetydelig Sag skal kunne appelleres, om det saa skal være lige til Højesteret, hvorimod man paa andre Steder har mere betydningsfulde Grænser for Retten til at appellere. Det er en speciel nordisk, maaste en dansk-norsk-svensk Ide, at der skal være denne vidtstrakte Afgang til at paaføre Statens højeste Domstol og Statens Sagførere Arbejde og paaføre de Fonds, der udrede Omkostningerne ved den Slags Sager, betydelige Udgifter for Smaatinges Skyld, som ofte ikke have saa megen Værdi, som det Arbejde, der anvendes derpaa, repræsenterer. Jeg mener derfor, at dersom man kunde bestemme sig til at sætte en ikke altsor ringe summa appellabilis, for Eks. 200 Kr., saa vilde der vindes meget store Fordele. Thi bleve disse Arbejdsretters Afgørelser inappellable, saa kunde man have mundtlig Forhandling, saa behøvedes ikke alt det Skrivi, som vil trække Tiden forfærdeligt ud, og saa kunde Afgørelserne falde meget hurtigere og nemmere. Jeg vil derfor henstille til Overvejelse, om det ikke kunde være rigtigere at gaa den Vej.

Jeg skal ikke dvæle nærmere ved Enighedskamrene, thi de falde jo til Dels uden for det Omraade, som jeg nærmest er henvist til at iysjelsætte mig med, idet de ikke komme

til at danne en Institution, der kan virke med nogen juridisk Tvang, og jeg er ogsaa enig med den ærede Forslagsstiller i, at det lader sig vist heller ikke gøre. Om man ogsaa vilde dekretere det i denne Lov, er det vist udførligt, at disse Enighedskamre kunne virke med nogen juridisk Tvang. Men et vil jeg dog bemærke med Hensyn til disse Kamre. Den ærede Forslagsstiller sagde, at der kan være forskellige Meninger om, hvad man vil sætte høist, Arbejdsretterne eller Enighedskamrene, og at han for sit Vedkommende betragtede Enighedskamrene som meget vigtigere end Arbejdsretterne. Jeg vil dertil sige, at tænker man saaledes, saa synes jeg, at det er uheldigt at sætte disse to Ting saaledes i Forbindelse med hinanden, som Lovforslaget har gjort, thi den ærede Forslagsstiller sagde selv, at Lovforslaget gør det ikke obligatorisk at oprette Arbejdsretter, at der kan gaa mange Aar hen, hvor der ikke vil blive oprettet saadanne; men saa vilde der altsaa heller ikke blive Enighedskamre, thi saaledes som Lovforslaget er indrettet, vokse Enighedskamrene jo kun ud af Arbejdsretterne, og saa længe Arbejdsretterne ikke ere til Stede, skønner jeg ikke, at Enighedskamre kunne komme til Stede. Betragter man de sidste som den vigtigste Institution, saa er det rimeligere, at man søger at give dem en saadan Form, at de ikke nødvendig forudsætte Eksistensen af Arbejdsretter. Jeg tror som sagt, at den ærede Forslagsstiller har Ret deri, at det ikke lader sig gøre at tillægge disse Enighedskamre nogen saadan Tvangsmyndighed som den, man tillægger Arbejdsretterne. Men deraf følger rigtignok ogsaa, at jeg har mine store Tvivl om Nytten af Enighedskamre. Det kan jo være, at jeg deri tager fejl, og jeg skal gerne indrømme, at jeg ikke er saa kendt med disse Ting, at jeg tør tillægge min egen Mening derom stor Vægt — det er et Spørgsmaal, der mere henhører under Indenrigsministeriet — men dersom de skulle bygge paa den offentlige Mening, saa tror jeg rigtignok, de blive illusoriske. Thi jeg ved ikke, hvad „den offentlige Mening“ vil sige. Jeg tror egentlig ikke, at der længer eksisterer nogen offentlig Mening, for saa vidt man ved offentlig Mening forstaar visse Grundsætninger, som alle ere enige om i Henseende til Spørgsmaal om, hvad der er Ret, og hvad der er Moral. Der var en Tid, hvor man kunde sige, at Folk vare enige om, at man ikke maa stjæle og ikke maa slaa ihjel, men jeg har virkelig Tvivl, om man længere kan sige, at der er en offentlig Mening derfor, om der ikke i mange Kredse har dannet sig en Mening,